

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 220/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen rajojen ennakkotodistusmallista ja matkustamisen terveysturvallisesta exit-strategiasta koronaepidemian aikana

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mia Laihon /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 220/2021 vp:

Milloin eduskunnan tartuntatautilain 16 ja 22 §:n hyväksymisen yhteydessä vaadittu ennakkotodistusmalli on valmis käyttöön otettavaksi,

miten hallitus on varmistanut matkustajamäärien lisääntyessä terveysturvallisuuden rajoilla, kun sisärajatarkastuksista luovutaan,

miten matkustamista aiotaan avata terveysturvallisesti ja niin, että sekä matkustajilla että liikennöitsijöillä on selkeä tieto Suomen vaatimista edellytyksistä päästä maahan,

mitkä ovat rajojen terveysturvallisen avaamisen eri vaiheet matkustamiselle,

aikooko hallitus ottaa käyttöön EU:n yhteisen digitaalisen koronarokotustodistuksen,

milloin Suomessa koronarokotustodistus on valmis käytettäväksi,

mikä on hallituksen matkustamiseen liittyvä exit-strategia,

miten hallitus varmistaa, ettei Suomen kilpailullinen asema suhteessa muihin maihin heikene niin matkustamisen kuin talouden elpymisen osalta epäselvien rajakäytänteiden osalta,

miten hallitus varmistaa, että mahdollisissa uusissa korona-aalloissa tai muiden yleisvaarallisten tartuntatautien yhteydessä tautia ei pääse valumaan Suomeen,

kuinka EU:n rahoittamat ja jakamat pikatestit ovat jakautuneet eri maiden kesken ja Suomen osalta,

miten varmistetaan, että kaikilla rajanylityspisteillä on yhtenäiset käytänteet rajojen terveysturvallisuuden osalta ja

onko hallitus tehnyt jotain pikatestausten, esim. puhallustestien tai syljestä tehtävien pikatestien, sekä koronakoirien hyödyntämiseksi rajoilla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö lähetti 30.3.2021 ohjauskirjeen aluehallintovirastoille, kunnille ja kuntayhtymille tartuntatautilain muutoksesta koskien pakollista terveystarkastusta seuraavana päivänä, kun lakimuutos oli tullut voimaan. Ohjauskirjeessä kuvattiin rajat ylittävän liikenteen toimintamalli, jossa annetaan painoarvo ennakkotesteille.

Terveysturvallisuuden varmistaminen rajat ylittävässä liikenteessä matkustajamäärien lisääntyessä edellyttää maahantuloprosessien kehittämistä mahdollisimman sujuvaksi. Tartuntatautilain 16 ja 22 §:iä koskevat muutokset osaltaan edesauttoivat toiminnan tehostamista. Maahantuloprosessia kehitetään edelleen rajanylityspaikkojen terveysturvallisuuden yhteistyöryhmässä sekä alueellisissa rajayhteistyöryhmissä.

Matkustajia, matkanjärjestäjiä ja liikennöitsijöitä informoidaan Suomen käytännöistä rajojen terveysturvallisuuteen liittyen monia eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tietoa antavat viranomaiset kuten Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Rajavartiolaitos ja aluehallintovirastot sekä yksityiset toimijat kuten matkailualan yritykset, liikenteenharjoittajat sekä satama- ja lentokenttätoimijat.

Valtioneuvosto on päättänyt sisäraja-avalvonnan palauttamisesta 17.3.2020 lähtien. Hallituksen exit-suunnitelman mukaisesti ja tautitilanteen niin salliessa liikenteen rajoituksia puretaan päinvastaisessa järjestyksessä kuin niitä on aiemmin tehty. Ensin avataan rajayhteisöjen välinen liikenne Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisillä maarajoilla. Seuraavaksi avataan työmatkaliikenne sekä perheiden ja sukulaisten matkustaminen EU:n sisärajaliikenteen osalta.

Hallituksen matkustamiseen liittyvä exit-strategia on kuvattu 21.4.2021 julkaistussa hallituksen muistiossa suuntaviivoista covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitulle purkamiselle. Tavoitteena on purkaa rajoitukset asteittain ja hallitusti. Sisäraja-avalvonnan päättäminen kokonaan olisi mahdollista silloin, kun aikuisväestö on saavuttanut riittävän rokote-kattavuuden ja epidemiatilanne on vakaa.

EU:n digitaalisen koronatodistuksen toteuttaminen on pakollista EU-asetuksen velvoittamana kaikissa EU-maissa elokuun 2021 alkuun mennessä. Koronatodistus sisältää todistuksen sekä saadusta covid-19-rokotteesta, tehdystä testistä että parantuneesta taudista. Suomessa digitaalinen rokotustodistus on kansalaisten saatavilla Omakanta-palvelusta toukokuussa. Suomen koronatodistus tulee kokonaisuudessaan olemaan EU-yhteentoimiva asetuksen edellyttämässä aikataulussa.

Suomen kilpailullisen aseman varmistaminen rajat ylittävän matkustamisen ja matkailun osalta edellyttää elinkeinoelämälle, matkustajille ja matkailijoille kohdistettua viestintää Suomessa ja kansainvälisesti Suomen rajaliikenteen rajoituksista sekä terveysturvallisuustoimista rajat ylittävässä liikenteessä. Tätä viestintää ovat toteuttaneet esimerkiksi THL, Rajavartiolaitos, ulkoministeriön edustustot sekä Suomeen suuntautuvan matkailun yhteistyökumppaneiden osalta Visit Finland. Huolimatta rajanylitykseen kohdistuvista rajoituksista, on rajan ylittäminen epidemian aikana kuitenkin ollut sallittua yhteiskunnan toimivuuden, huoltovarmuuden sekä elinkeinoelämän kannalta välttämättömän maahantulon perusteella, millä on voitu ylläpitää sekä huoltovarmuutta että Suomen asemaa kansainvälisessä elinkeinoelämässä.

Tartuntatautilaki (1227/2016) säätelee eri viranomaisten tehtäviä tartuntatautien leviämisen ehkäisyssä. Valmius torjua tartuntoja rajat ylittävässä liikenteessä on kokonaisuus, joka edellyttää THL:n asiantuntemusta, kunnan, kuntayhtymien ja aluehallintovirastojen toimenpiteitä sekä kiinteää monialaista yhteistyötä eri viranomaisten ja yksityisten rajatoimijoiden kanssa. Valmiuden ylläpitämiseksi koordinaatiota eri toimijoiden kanssa jatketaan harjoituksin sekä ohjeistusta ja prosesseja kehittämällä.

Euroopan komissio on hankkinut nk. hätäapuvälineen avulla koronaviruksen antigeenitestejä jäsenmaiden käyttöön. Komissio on pyytänyt jäsenmaita ilmoittamaan kiinnostuksensa vastaanottaa maksuttomia testejä. Suomi on ilmoittanut halukkuutensa ottaa vastaan 250 000 testiä perustuen tietoon antigeenitestien aikaisemmasta käytöstä pandemian aikana. Valtioneuvosto on 16.4.2021 tehnyt päätöksen testien lahjoittamisesta kunnille ja kuntayhtymille. Testit jaetaan perustuen toteutuneeseen käyttöön sekä halukkuuteen hyödyntää testejä. Testiä voidaan käyttää koko maassa koronavirustartuntojen varhaiseen tunnistamiseen ja esimerkiksi seulontatestinä tilanteissa, joissa halutaan nopeasti tunnistaa tartunnan saaneet henkilöt torjuntatoimenpiteiden aloittamiseksi. Antigeenitestejä voidaan harkinnan mukaan käyttää myös rajavalvonnassa ja rajanylityspaikoissa, kuten lentokentillä ja satamissa, henkilöille tai kohderyhmille, jotka saapuvat Suomeen korkean esiintyvyyden maista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 14.7.2020 asettanut rajanylityspaikkojen yhteistyöryhmän, jonka yhtenä tavoitteena on varmistaa terveysturvallisuuden edellyttämien toimenpiteiden yhdenmukainen toteuttaminen rajanylityspaikoilla. Lisäksi STM on antanut ohjauskirjeitä toimenpiteistä tartuntojen torjumiseksi rajat ylittävässä liikenteessä.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastaa kansallisen covid-19-testausstrategian päivittämisestä ja seuraa sen toteutumista. Uudet luotettavat diagnostiset menetelmät koronaviruksen osoittamiseksi voivat tarjota mahdollisuuksia testauksen strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi esimerkiksi tilanteissa, joissa testitulos tarvitaan nopeasti.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että hajuerottelukoirien hyödyntäminen voi tarjota nopean ja helpon menetelmän seuloa koronavirusta. Toiminnan riski on ennen kaikkea puutteellinen tieto menetelmän lääketieteellisestä luotettavuudesta. Tarvittavia säädösmuutoksia on mahdollista tehdä siinä vaiheessa, kun hajuerottelukoirien hyödyntäminen covid-19-taudin toteamisessa katsotaan lääketieteellisen tutkimusnäytön perusteella perustelluksi. Koirien hyödyntämisestä koronavirustartuntojen toteamisessa on kuitenkin lupaavia alustavia havaintoja, ja sosiaali- ja terveysministeriö sekä THL seuraavat käynnissä olevien tutkimusten etenemistä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on myös käynnissä valmistelu terveysturvallisuustoimien vahvistamiseksi edelleen ja tämän edellyttämien mahdollisten lainsäädäntömuutosten toteuttamiseksi.

Helsingissä 30.4.2021

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru